



SECUNDAIR ONDERWIJS

Onderwijsvorm: **BSO**

Graad: **derde graad**

Jaar: **eerste en tweede leerjaar**

Studiegebied: **Land- en tuinbouw**

Optie(s): **PAARDRIJDEN EN -VERZORGEN**

SPECIFIEK GEDEELTE

Vak(ken):	PV Praktijk landbouw	14-0/13-1 lt/w
	PV/TV Stage landbouw	0-14/1-13 lt/w
	TV Landbouw	4/4 lt/w

Leerplannummer: **2006/068**
(vervangt 2004/113)

Nummer inspectie: **2004 / 113 // 1 / R / SG / 2H / III / / D/**
(vervangt 2004 / 113 // 1 / R / SG / 1 / III // V/06)

INHOUD

Visie	2
Beginsituatie	5
Algemene doelstellingen	6
Leerplandoelstellingen / leerinhouden.....	7
TV Landbouw	7
PV Praktijk landbouw / PV/TV Stage landbouw	18
Pedagogisch-didactische wenken	30
Algemene methodologische wenken	30
TV Landbouw	30
PV Landbouw	31
Eventing	32
Begeleid zelfgestuurd leren.....	33
Informatie- en communicatietechnologie	34
Vakoverschrijdende eindtermen.....	35
Minimale materiële vereisten.....	36
Evaluatie	37
Bibliografie	39

VISIE

Beroepsprofiel van de opleiding

1. Verzorgen, begeleiden en transporteren van paarden
2. Exterieur en gedrag van het paard kennen
3. Gezondheid en hygiëne van het dier beogen
4. Beweging en werking van paarden onder de knie hebben
5. Rassenkunde, voortplanting, fokken en erfelijkheid
6. Voeding: winning en gebruik
7. Vormen van stalling in overeenstemming met de soort
8. Gebruik en onderhoud van de noodzakelijke uitrusting

1. Verzorgen, onderhoud, begeleiding en transport

Dagelijkse verzorging van twee à drie paarden:

- voederen, drenken, poetsen, beweging geven;
- toiletteren en bandageren;
- verzorgen voor en na het werk;
- voorbereiden van paarden die aan wedstrijden deelnemen.

Vorbereiding van de uitrusting voor het transporteren:

- voertuig voorbereiden;
- paarden laden en transporteren;
- optreden als paardenverzorger en de nodige verantwoordelijkheidszin ontwikkelen.

Kennis hebben van de uitrusting voor het rijpaard in elke discipline:

- volledige benamingen van het harnachement;
- aanpassen en ontleden van het harnachement;
- bandageren ...

2. Exterieur, levensloop en psyche van het paard

Identificatie naar kleur, aftekeningen.

Beoordeling van paarden op basis van hun bouw.

Kennis van gedrag en levenswijze van het paard, alsook de eisen die het paard stelt aan zijn omgeving = bijzondere gedragspatronen; noodzaak aan licht, lucht en beweging.

Beoordeling van het bewegingsapparaat en de prestatiekenmerken.

3. Gezondheid en hygiëne van het dier

Kennis van de kenmerken van een gezond paard.

Controleren van lichaamstemperatuur en hartslag.

Controle over de hygiëne en de voorzorgsmaatregelen die men moet nemen bij het houden van paarden, bijvoorbeeld het gebruik van verschillend poetsmateriaal.

Verzorging van het paard tot aan de komst van de dierenarts.

Inrichting van de stalapotheek. Kennis van naverzorging.

Verzorging van de hoeven.

4. Bewegen en werken van paarden

Dagelijks intensief rijden van twee paarden. Op de voorgrond staat de zitscholing:

- zitoefeningen aan de longe;
- rijden op rustig gereden paarden;
- basisbegrippen van de rijkunst.

Na een bepaalde basisopleiding beginnen met de scholing van de verlichte zit (springzit, ontlastende zit).

Springen en terreinrijden.

Op het einde van het eerste opleidingsjaar moet de leerling de eisen van de beginnelingenproeven dressuur en springen aankunnen. Daarbij moet men tevens de theorie van de rijkunst kunnen weergeven.

De leerling moet vooreerst oudere paarden kunnen longeren. Indien mogelijk gebeurt dit wekelijks.

Dagelijks krijgt de leerling les op een goed opgeleerd paard en daarnaast probeert hij met een jonger paard te werken.

Wekelijks moet men springles krijgen. Regelmatig worden kleine dressuurproeven geoefend en verbanden gelegd met de aangeleerde theorie.

In het tweede leerjaar zal de springopleiding meer benadrukt worden. Maandelijks zullen de leerlingen een parcours springen en wekelijks wordt geoefend met individuele sprongen en combinaties.

Het terreinrijden moet in die mate ontwikkeld worden dat zowel het dressuur- als springniveau op gelijke hoogte komen. De leerling zal in staat zijn een veelzijdigheidsproef af te leggen.

De theoretische kennis moet steeds verbanden leggen met de praktijklessen.

Het opleidingsniveau moet de klasse-A of 'licht' bereiken in elke discipline.

5. Rassenkunde

Kennis van de voornaamste paardenrassen.

Doelstellingen van de fokkerij.

6. Voeding

Kennis van de voedingsmogelijkheden, krachtvoerders en ruwvoerders:

Reiniging van voeder- en drinkbak.

7. Vormen van stalling in overeenstemming met de soort

De vormen waarmee men paarden kan stallen in overeenstemming met hun aard: bouwkundige en technische inrichting.

Kennis van het stalklimaat en de noodzakelijkheid van luchtcirculatie:

- stalhoogte;
- verluchting bij verschillende temperaturen;
- automatisering van drinkbakken ...

Inrichting van zadel- en materiaalkamer.

Kennis van de stal- en weidevoorwaarden:

- oppervlakte nodig voor een paard.

Kennis van de mechaniseringsmogelijkheden, bijv. uitmesten.

Kennis van de verschillende stalinrichtingen;

Kennis van de verschillende stallingsvormen

8. Gebruik en onderhoud van de noodzakelijke uitrusting

Gebruik en onderhoud van de uitrusting wordt dagelijks aangeleerd tijdens de verzorging en het klaarmaken van het paard. Zadel, harnachementen ... moeten steeds grondig gekuist worden en regelmatig ingevet om te voorkomen dat het leder verhardt en barst of breekt. Stijgbeugelriemen of teugels die kunnen breken maken van de paardensport een levensgevaarlijke activiteit. Verder verwijzen we ook naar de noodzaak van het kuisen voor de hygiëne en gezondheid van het paard.

BEGINSITUATIE

Mogelijkheid 1

De leerling behaalde het getuigschrift van de tweede graad BSO optie “paardrijden en -verzorgen”. Daardoor kan hij de derde graad paardrijden en -verzorgen zonder problemen aanvatten.

Mogelijkheid 2

De leerling volgde met vrucht een andere studierichting van de tweede graad ASO, BSO, KSO of TSO. Mits het slagen in een praktische toelatingsproef, kan hij ingeschreven worden in het eerste leerjaar van de derde graad. De toelatingsraad zal in deze situatie nagaan of de doelstellingen van de tweede graad bereikt zijn.

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Hierbij wordt verwezen naar het leerplan van de tweede graad BSO optie paardrijden en -verzorgen, voor de vakken TV en PV Landbouw.

Een bijkomende algemene doelstelling in de derde graad is het voldoen aan alle gevraagde ruitelijke eisen, die gesteld worden in de cursussen van initiator/jeugdsportbegeleider en trainer-B van de LCK-opleidingen (BLOSO).

De EHBO-cursus wordt door het Rode Kruis of het Vlaamse Kruis gegeven en voldoet tevens aan de eisen van het LCK.

Uit de ABO-cursus van BLOSO worden vooral de anatomie en fysiologie, sportverzorging en -hygiëne en didactiek behandeld.

De bedoeling hiervan is om brevetten van alle LCK-opleidingen te kunnen behalen, mits een beperkte navorming, wegens de mogelijkheid om een groot aantal vrijstellingen te kunnen krijgen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN / LEERINHOUDEN

TV LANDBOUW

1e jaar: 4 lestijden/week, 2e jaar: 4 lestijden/week

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	1. ZIEKTELEER	
1.1	de belangrijkste ziekteverwekkers opsommen; de voorwaarden voor besmetting beschrijven; de evolutie van een besmetting aangeven;	1.1 Algemeenheden in verband met ziekteleer ziekterwekkers voorwaarden voor besmetting evolutie van de besmetting
1.2	vaststellen of een paard ziek is door: - de polsslag te nemen; - de ademhalingswaarde te tellen; - de temperatuur te meten (normaal of abnormaal waarden);	1.2 Klinisch onderzoeken algemene indruk algemeen onderzoek
1.3	het begrip 'incubatieperiode' uitleggen;	1.3 Incubatieperiode
1.4	het ziekteverloop van de belangrijkste paardenziekten beschrijven; verwoorden hoe je best omgaat met zieke dieren en wat een bepaalde behandeling inhoudt;	1.4 Meest voorkomende ziekten bij het paard

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	2. ZIEKTEN VAN HET PAARD	
	<p>2.1 de belangrijkste huidziekten bij het paard omschrijven en ze van elkaar onderscheiden;</p> <p>oorzaken van huidziekten aangeven;</p> <p>de verschillende huidletsels differentiëren d.m.v. de symptomen;</p> <p>verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om huidziekten te voorkomen;</p> <p>eenvoudige verzorgings- en nabehandelingmethoden omschrijven en hanteren;</p> <p>aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek;</p> <p>een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;</p>	<p>2.1 huid</p> <ul style="list-style-type: none"> • schimmel • mok • allergie • zomerecezem • wratten
	<p>2.2 de verschillende letsels van de hoeven differentiëren d.m.v. de symptomen;</p> <p>verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om letsels van de hoeven te voorkomen;</p> <p>het vereiste beslag en de hoefverzorging bij letsels aangeven;</p>	<p>2.2 hoeven</p> <p>letsels van de hoorn</p> <p>letsels van de lederhuid</p> <p>vereiste beslag en hoefverzorging bij letsels</p>

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>2.3 de belangrijkste spijsverteringsziekten bij het paard omschrijven en ze van elkaar onderscheiden;</p> <p>oorzaken van spijsverteringsziekten aangeven;</p> <p>verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om spijsverteringsziekten te voorkomen;</p> <p>eenvoudige verzorgings- en nabehandelingmethoden omschrijven en hanteren;</p> <p>aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek;</p> <p>een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;</p>	<p>2.3 spijsvertering</p> <ul style="list-style-type: none"> • mond: tanden, tong, gehemelte • slokdarm: obstructie • maag: overvulling, ruptuur, wormen • darmen: koliek
	<p>2.4 de belangrijkste ziekten van nieren en blaas bij het paard omschrijven en ze van elkaar onderscheiden;</p> <p>oorzaken van ziekten van nieren en blaas aangeven;</p> <p>verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om ziekten van nieren en blaas te voorkomen;</p> <p>eenvoudige verzorgings- en nabehandelingmethoden omschrijven en hanteren;</p> <p>een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;</p>	<p>2.4 nieren en blaas</p>

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>2.5 de belangrijkste geslachtsziekten bij het paard omschrijven;</p> <p>oorzaken van geslachtsziekten bij het paard aangeven;</p> <p>verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om geslachtsziekten bij het paard te voorkomen;</p> <p>eenvoudige verzorgings- en nabehandelingmethoden omschrijven en hanteren;</p> <p>een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;</p>	<p>2.5 geslachtsstelsel</p>
	<p>2.6 de belangrijkste ziekten van de bovenste luchtwegen en de longen bij het paard omschrijven;</p> <p>allergische aandoeningen van de luchtwegen bij het paard aangeven;</p> <p>de vaccinatie beschrijven om het paard te beschermen tegen aandoeningen van de luchtwegen;</p>	<p>2.6 ademhaling</p> <ul style="list-style-type: none"> • bovenste luchtwegen en de longen • allergische aandoeningen • vaccinatie
	<p>2.7 de belangrijkste hart- en vaatziekten bij het paard omschrijven en ze van elkaar onderscheiden;</p> <p>oorzaken van hart- en vaatziekten aangeven;</p> <p>de invloed van hart- en vaatziekten op andere organen verwoorden;</p> <p>een bloedonderzoek interpreteren;</p>	<p>2.7 bloedsomloop</p> <ul style="list-style-type: none"> • hartgeruis • trombose, embolie • invloed hiervan op andere organen • interpretatie bloedonderzoek

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	2.8 de belangrijkste zenuwziekten bij het paard omschrijven; oorzaken van zenuwziekten bij het paard aangeven; verwoorden welke voorzorgen genomen moeten worden om zenuwziekten bij het paard te voorkomen; eenvoudige verzorgings- en nabehandelingmethoden omschrijven en hanteren;	2.8 zenuwstelsel staxie
	2.9 de voortplanting, dracht en geboorte bij het paard beschrijven;	2.9 verloskunde – gynaecologie bevruchting drachtigheid geboorte
	2.10 de belangrijkste veulenziekten herkennen; de belangrijkste parasieten van veulenziekten beschrijven; ontwikkelingsstoornissen bij veulens herkennen; voedingsfouten een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;	2.10 veulenziekten de veulenziekte parasieten ontwikkelingsstoornissen voedingsfouten

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	2.11 de belangrijkste ziekten van de zintuigen herkennen; een aantal eenvoudige behandelingswijzen van de dierenarts omschrijven;	2.11 zintuigen oorontsteking oogontsteking staar ontsteking traankanaal
	3. HEELKUNDE	
	3.1 omschrijven wat een ontsteking is; het verschil tussen een ontsteking en een infectie verwoorden; de relatie tussen een ontsteking en een infectie aangeven;	3.1 ontsteking infectieuze ontsteking niet-infectieuze ontsteking
	3.2 verwoorden wat een bloedbuil, een cyste, een hematoom is; een shocktoestand herkennen (complicaties); de verschillende soorten wonden opsommen; de twee types van wondheling omschrijven; eenvoudige wondverzorging beschrijven;	3.2 traumatische letsels, wonden traumatische letsels: complicaties soorten wonden wondheling
	3.3 het verschil tussen ulcus en fistel beschrijven;	3.3 ulcus, fistel

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	3.4 het verschil uitleggen tussen kneuzing, scheur, wonden en hun behandelingsmethode aangeven;	3.4 spieren kneuzing scheur wonden
	3.5 de betekenis van pees, peesschede, slijmbeurs geven; de functie van de verschillende delen van pees, peesschede, slijmbeurs verwoorden; kwetsuren en ontstekingen van pees, peesschede, slijmbeurs beschrijven;	3.5 pees, peesschede, slijmbeurs wonden ontsteking peesretractie
	3.6 de meest voorkomende ontstekingen en fracturen en hun gevolgen opsommen; typische beenletsels die manken veroorzaken aangeven;	3.6 beenweefsel ontsteking fractuur beenletsels die manken veroorzaken, bijv. hoefkatrol, beencysten e.a.
	3.7 ontsteking en luxaties beschrijven; het verschil aangeven tussen verstuiking en ontwrichting; relaties leggen tussen gebreken aan spieren, pezen, beenweefsel, gewrichten en rijtechnische fouten;	3.7 gewrichten ontsteking luxaties: bijv. patellaluxatie

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	4. ERFELIJKHEIDSLEER – FOKKERIJ	
	4.1 de basisprincipes van de erfelijkheid in functie van de fokkerij verwoorden; enkele bloedlijnen situeren;	4.1 erfelijkheidsleer basisprincipes van de erfelijkheid kennis van de belangrijkste bloedlijnen
	4.2 het verschil verwoorden tussen natuurlijke dekking en kunstmatige inseminatie; voor- en nadelen aangeven van natuurlijke dekking en van kunstmatige inseminatie; het normaal geslachtsstelsel en de belangrijkste afwijkingen bespreken; hengstigheid bij een merrie vaststellen aan de hand van de uitwendige tekens; onderzoeken die de dierenarts uitvoert aangeven; uitleggen hoe een hengstenstation werkt; voor- en nadelen van de verschillende bewaringsmethoden van sperma aanhalen.	4.2 fokkerij natuurlijke dekking kunstmatige inseminatie hengst: afname en behandeling van het sperma merrie: vaststellen van de hengstigheid bedrijfsbegeleiding: hengstenstation

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	5. DIERENVERZORGING	
	5.1 de basisverzorgingsmiddelen herkennen;	5.1 kennismaking met het dierengeneeskundig instrumentarium onderzoek chirurgie röntgenapparatuur echografie
	5.2 een EHBO-koffertje samenstellen;	5.2 verbandleer
	5.3 een bloedonderzoek interpreteren; een beperkt mest- en urineonderzoek interpreteren;	5.3 laboratorium urineonderzoek bloedonderzoek mestonderzoek
	5.4 beschrijven hoe men kan ontsmetten en reinigen; eenvoudige toedieningsmethoden van medicijnen toepassen; eenvoudige naverzorgingsmethoden omschrijven en hanteren;	5.4 algemene assistentie reinigen, ontsmetten medicijnen toedienen naverzorging

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	5.5 praktische hulp verlenen bij een röntgenologisch onderzoek:	5.5 assistentie bij röntgenologisch onderzoek
	6. ALGEMENE KENNIS de behandelde leerstof integreren in de vorige leerstofdelen aan de hand van praktische voorbeelden	
	6.1 de belangrijkste fasen bij de aankoop en verkoop van paarden verwoorden;	6.1 aankoop en verkoop van paarden vraagstelling: waarvoor moet het paard dienen? waardebeoordeling: sportpaard, folkmateriaal, veulens geoorloofd en ongeoorloofde praktijken welke onderzoeken kan men zelf uitvoeren exterieurbeoordeling: gangen en stand
	6.2 de wettelijke bepalingen i.v.m. koopvernietigende gebreken aangeven;	6.2 koopvernietigende gebreken: wettelijke bepalingen
	6.3 de belangrijkste aspecten i.v.m. de verzekering van paarden geven;	6.3 verzekering van paarden
	6.4 de meest voorkomende gerechtelijke aanklachten opsommen; aangeven hoe een expertise gebeurt;	6.4 gerecht meest voorkomende aanklachten expertise

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
U	6.5 de reglementeringen i.v.m. import en export van paarden opzoeken;	6.5 import en export van paarden: uitbreidingsleerstof EG-reglementeringen: vergunningen sanitaire reglementering
	6.6 de F.E.I.-reglementering kenschetsen.	6.6 sport: F.E.I.-reglementering identificatie van paarden rechters en juryleden veterinaire commissies <ul style="list-style-type: none"> • doping: MCP/ welke medicatie is toegelaten

PV PRAKTIJK LANDBOUW / PV/TV STAGE LANDBOUW

DEC. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
	1. DRESSUUR		
	1.1	Algemeenheden <ul style="list-style-type: none"> - verwoorden wat er verlangd wordt van ruiter en paard in de dressuur; - de eisen en normen opsommen voor de klasse midden tot zwaar; - de wedstrijdreglementen naleven; 	1.1 algemene richtlijnen voor de opleiding van ruiter en paard in de dressuur
	1.2	Opleider <ul style="list-style-type: none"> - omschrijven wat men verstaat onder de functie van opleider, trainer; - uitleggen wat wetenschappelijke training inhoudt; - een verantwoorde houding ten opzichte van het paard tonen; - verwoorden welke houding men moet aannemen tegenover het toekomstig cliënteel; 	1.2 aanwijzingen voor de opleider
	1.3	Schoolse oefeningen <ul style="list-style-type: none"> - de basisopleiding dressuur klasse-M behalen en uitvoeren; - het paard degelijk en correct in de hand stellen; 	1.3 schoolse oefeningen

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
		<ul style="list-style-type: none"> - probleempaarden, slecht gereden paarden en paarden met exterieurproblemen corrigeren; - alle hoefslagfiguren rijden tot het niveau van A/L/M; - de beginselen ter vervolmaking van de juiste richting en verzameling aangeven; - de verzameling verklaren; - het verschil tussen absolute en relatieve oprichting verwoorden; 	<p>beginselen ter vervolmaking van de juiste richting en verzameling</p>
	1.4	<p>verklaren wat zijgangen zijn; de zijgangen voorbereiden; het nut van de zijgangen aantonen; opsommen welke soorten zijgangen bestaan; het werk op twee hoefslagen uitvoeren; schouder binnenwaarts beheersen als basis van alle zijgangen; draag- en stuwkracht verbeteren; de lengtebuiging verbeteren door de toepassing van 'travers' en 'revers'; aantonen dat renvers de tegenpool is van travers;</p>	<p>1.4 de zijgangen</p> <p>schouder binnenwaarts renvers travers appuyereren</p>

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
U U U	1.5	de galopwissel voorbereiden via galop, stap en omgekeerd; de galop verkorten; de contragalop verbeteren; afstellen door de cirkel te vergroten of te verkleinen; de galop links en rechts appuyereren; bij de vliegende galopwissel eventuele fouten corrigeren: bijv. na springen -2 tijden- - niet doorspringen - scheef springen - hoge achterhand - niet op de hulpen springen - <i>de meervoudige vliegende galopwissel uitvoeren;</i> - <i>eerst meerdere geïsoleerde galopwissels uitvoeren;</i> - <i>dan een serie wissels om de 4/3/2/1 sprongen</i>	1.5 vliegende galopwissel enkelvoudige vliegende galopwissel <i>meervoudige vliegende galopwissel</i>

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
U U	1.6	Pirouette: sterkere lastopname van de achterhand - stap: een keerwending om de achterhand uitvoeren vanuit stilstand; een korte keerwending maken; een halve pirouette maken; een ganse pirouette maken - <i>galop</i> <i>een halve galop pirouette uitvoeren;</i> <i>een ganse galop pirouette uitvoeren;</i>	1.6 pirouette
	1.7	rijden in groepsverband met vaste individuele afstanden; afdelingsrijden; paarsgewijze in groepsverband rijden;	1.7 carrousel rijden
	1.8	paarden corrigeren; op meerdere paarde rijden; vreemde paarden berijden; weerstanden oplossen; een problematiek optisch vaststellen;	1.8 werken met moeilijke of verkeerd gereden paarden

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
	problemen zelf van op het paard corrigeren;		
1.9	elkaar onderling helpen; problemen met elkaar bespreken en oplossingen voorstellen.		1.9 raadgevingen voor de instandhouding van de bereidheid tot inzet van dressuur
2. SPRINGEN			
2.1	DE OPLEIDERS verwoorden wat er verlangd wordt van ruiter en paard in de springsport; de eisen en normen opsommen voor de klassen midden en zwaar (tot 120 cm); de voorbereiding van een springpaard in de ruitersport beschrijven; alle toegelaten hulpmiddelen op wedstrijd en in training omschrijven en gebruiken; de aard en opbouw van hindernissen en combinaties aanpassen aan de klasse die verlangd wordt;		2.1 aanwijzingen voor de opleiders <ul style="list-style-type: none"> • de opleiding van de springruiters voor hogere eisen zit en inwerking • maatregelen tot verdere opleiding van het springpaard • de uitrusting van het springpaard teugels • gebruik van hulpmiddelen • beginselen over hindernis- en parcoursopbouw voor de klasse M tot Z
2.2	een paard voorbereiden voor de klassen midden en zwaar (M tot Z tot 120 cm); aangeven hoe gymnastische oefeningen gebruikt kunnen worden ter bevordering van het springpaard; paarden dressuurmatig losrijden in functie van het springen;		2.2 de opleiding <ul style="list-style-type: none"> • de opleiding van het springpaard voor de proeven klasse M tot Z (tot 120 cm) • inhoud van het gymnastisch werken van het springpaard in verband met de dressuur

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
	<p>op een doeltreffende wijze de springtechniek ontwikkelen en verbeteren;</p> <p>op een doeltreffende manier grachten en hinderniscombinaties aanrijden en overwinnen;</p> <p>jonge paarden de beginselen van het springen aanleren;</p> <p>probleempaarden, slecht gereden paarden en paarden met exterieurproblemen gebruiken in de springsport;</p> <p>het gevraagde aantal galopsprongen tussen twee hindernissen rijden;</p> <p>rekening houden met de geestelijke ingesteldheid en de gemoedstoestand van het paard bij het springen;</p> <p>handelen overeenkomstig de wedstrijdreglementen.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • mogelijkheden voor de ontwikkeling en verbetering van de springtechniek • de techniek van het aanrijden en overwinnen van hinderniscombinaties en grachten • springen met jonge paarden • corrigeren van probleempaarden, slecht gereden paarden en paarden met exterieurproblemen • controle van het aantal galopsprongen tussen twee hindernissen • raadgevingen voor de instandhouding van de bereidheid tot inzet van het springpaard
3. VERZORGING			
3.1	<p>ALGEMENE VERZORGING</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. instaan voor de dagelijkse verzorging (voederen, drenken, poetsen, stalverzorging) van hun paarden. 2. voeder- en drinkbakken dagelijks controleren en reinigen 3. dagelijks hun zadel en harnachement reinigen, wekelijks invetten 4. dagelijks onderhoud toepassen op stallen, gangen, 	<p>3.1 Basisverzorging van het paard</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dagelijkse verzorging: voederen, drenken, poetsen, stal uitmesten en opstrooien, verzorging voor en na het werk 2. reiniging van voeder- en drinkbak 3. onderhoud van de dagelijkse uitrusting 	

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
		poetsplaatsen, opslagplaatsen, zadelkamers, getuigkasten, e.a	4. dagelijks onderhoud van stallen, gangen, poetsplaatsen, opslagplaatsen, zadelkamers, getuigkasten, e.a.
	3.2	ZIEKTELEER vaststellen of een paard ziek is door: <ul style="list-style-type: none"> - de polsslag te nemen; - de ademhalingswaarde te tellen; - de temperatuur te meten (normaal of abnormaal waarden); 	3.2 Klinisch onderzoeken algemene indruk algemeen onderzoek
	3.3	ZIEKTEN VAN HET PAARD de door de dierenarts voorgeschreven verzorging kunnen toepassen <ul style="list-style-type: none"> • de verschillende afwijkingen van de huid herkennen en ze van elkaar onderscheiden • hoefletsels herkennen en vereiste verzorging toepassen op aangeven van dierenarts en/of hoefsmid • de meest voorkomende spijsverteringsziekten herkennen en de dierenarts assisteren • de voorgeschreven voorzorgen tegen nier- en blaasziekten kunnen toepassen • de dagelijkse verzorging van het geslachtsstelsel toepassen 	3.3 Ziektebeelden <i>Huid:</i> schimmel, mok, allergie, zomereczeem, wratten <i>Hoeven:</i> letsels van de hoorn, letsels van de lederhuid, vereiste beslag en hoefverzorging bij letsels <i>Spijsvertering:</i> mond (tanden, tong, gehemelte), slokdarm (obstructie), maag (overvulling, ruptuur, wormen), darmen (koliek) <i>Nieren en blaas</i> <i>Geslachtsstelsel:</i> dagelijkse en specifieke verzorging

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN
	De leerlingen kunnen		
		<p>de door de dierenarts voorgeschreven verzorging na castratie toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> • aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek • aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek • aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek • assisteren bij KI, drachtcontrole en geboorte • de belangrijkste veulenziekten herkennen • de belangrijkste ziekten van de zintuigen herkennen 	<p><i>Ademhaling:</i> (bovenste luchtwegen en de longen, allergische aandoeningen, vaccinatie)</p> <p><i>Bloedsomloop:</i> (hartgeruis, trombose, embolie, invloed hiervan op andere organen, interpretatie bloedonderzoek)</p> <p><i>Zenuwstelsel:</i> (staxie)</p> <p><i>Verloskunde – gynaecologie:</i> bevruchting, drachtigheid, geboorte</p> <p><i>Veulenziekten:</i> (de veulenziekte, parasieten, ontwikkelingsstoornissen, voedingsfouten)</p> <p><i>Zintuigen:</i> (oorontsteking, oogontsteking, staar, ontsteking traankanaal)</p>
	3.4	<p>HEELKUNDE</p> <ul style="list-style-type: none"> • verschil tussen een ontsteking en een infectie kunnen herkennen <p>eenvoudige wondverzorging toepassen</p>	<p>3.4 Heelkundige letsels</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ontsteking:</i> infectieuze ontsteking, niet-infectieuze ontsteking • <i>Traumatische letsels, wonden:</i> complicaties, soorten wonden, wondheling

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN
	De leerlingen kunnen		
	<ul style="list-style-type: none"> • het verschil tussen ulcus en fistel herkennen • aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek • aangeven dat dierengeneeskundige handelingen niet mogen gesteld worden door een leek • typische beenletsels herkennen, de voorgeschreven verzorging (vb. stappen aan de hand, koude douches,ea) toepassen • relaties herkennen tussen gebreken aan spieren, pezen, beenweefsel, gewrichten en rijtechnische fouten 		<ul style="list-style-type: none"> • <i>ulcus, fistel</i> • <i>spieren</i>: kneuzing, scheur, wonde • <i>pees, peesschede, slijmbeurs</i>: wonden, ontsteking, peesretractie • <i>beenweefsel</i>: ontsteking, fractuur, bespreking beenletsels die manken veroorzaken (bijv. hoefkatrol, beencysten e.a.) • <i>gewrichten</i>: ontsteking, luxaties: bijv. patellaluxatie
3.5	ERFELIJKHEIDSLEER – FOKKERIJ <ul style="list-style-type: none"> • assisteren tijdens de hengstenkeuring • belangrijke bloedlijnen herkennen • dierenarts assisteren bij KI • dierenarts assisteren bij sperma-afname en behandeling • hengstigheid bij een merrie vaststellen aan de hand van de uitwendige tekens 		3.5 Erfelijkheidsleer en fokkerij <ul style="list-style-type: none"> • basisprincipes van de erfelijkheid • kennis van de belangrijkste bloedlijnen • kunstmatige inseminatie • hengst: afname en behandeling van het sperma • merrie: vaststellen van de hengstigheid

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen		LEERINHOUDEN
	3.6	<p>DIERENVERZORGING</p> <ul style="list-style-type: none"> • basisverzorgingsmiddelen herkennen voor onderzoek, chirurgie, röntgenapparatuur, echografie en de dierenarts kunnen assisteren bij de toepassing • EHBO-koffertje samenstellen • bloedonderzoek en beperkt mest- en urineonderzoek kunnen interpreteren • wonden bij paarden ontsmetten en reinigen; • eenvoudige toedieningsmethoden van medicijnen toepassen • praktische hulp verlenen bij röntgenologisch onderzoek 	<p>3.6 Geneeskundige assistentie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennismaking met het dierengeneeskundig instrumentarium • Verbandleer • Laboratorium: urineonderzoek, bloedonderzoek, mestonderzoek • Algemene assistentie: reinigen, ontsmetten, medicijnen toedienen, naverzorging • Assistentie bij röntgenologisch onderzoek
	3.7	<p>WEDSTRIJDEN</p> <p>Vorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hun paarden correct toiletteren: manen en staart invlechten, volledig wassen • Het voertuig voorbereiden, de paarden laden, optreden als verzorger tijdens transport • De uitrusting poetsen, klaarmaken en toepassen voor de gevraagde discipline 	<p>3.7 Wedstrijden</p> <p>Vorbereiding van paard, transport en uitrusting</p>

DECR. NR.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>Ter plaatse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laatste voorbereidingen voor het rijden treffen • Verzorging na het rijden toepassen • Paard en materiaal voorbereiden voor transport naar huis <p>Na de wedstrijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paard na transport verzorgen • Het transport uitmesten, poetsen, uitladen • Materiaal na de wedstrijd poetsen, eventueel herstellen en opbergen 	<p>Ter plaatse verzorging van paard, materiaal en transport</p> <p>Naverzorging van paard, transport en uitrusting</p>

PV/TV Stage landbouw wordt in het tweede leerjaar van de derde graad gedurende 1 lesuur per week georganiseerd in een hippische infrastructuur.

De inhoud bestaat vooral uit verzorgingsaspecten die verband houden met de hoger aangegeven PV-doelstellingen.

Daarnaast kan de stage ook ingericht worden als blokstage als men kiest voor rijvaardigheden dressuur of springen tijdens interscolaire trainingen die georganiseerd worden door BLOSO of SVS.

Regelgeving i.v.m. stages: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13301>

4. EVENTING (= uitbreidingsleerstof)		
	1	richtlijnen voor de veelzijdigheidsopleiding
	2	het eventing-paard: het paard de opleiding
	3	de eventing-ruiter
	4	de voorbereidingen van een paard voor eventingproeven de training voederen verzorging van de stal de hoefijzers
	5.	de deelname aan veelzijdigheidsproeven
	6.	organisatorische hulp bij eventing-wedstrijden
5. CARROUSSELRIJDEN (= uitbreidingsleerstof)		
5.1	het paard voorbereiden tot de proef op de carrousel piste;	1. voorbereiden van het paard tot de proef op de carrousel piste
5	de training van het springpaard tussen de carrousel uitvoeren.	2. de training van het springpaard tussen de carrousel

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

ALGEMENE METHODOLOGISCHE WENKEN

Voor het vak PV Landbouw wordt er eveneens verwezen naar het leerplan van de tweede graad paardrijden en -verzorgen, met dien verstande dat de leerling meer zelfstandigheid krijgt in het inoefenen van de opgelegde leerstofdelen.

De theoretische benadering van het vak landbouw-paardrijden wordt nu volledig geïntegreerd in de praktijklessen.

Binnen het vak TV Landbouw ligt nu niet meer het accent op de theorie van het paardrijden, maar wel op dierengeneeskundige aspecten ervan. Daarom is het noodzakelijk dat deze leerstof onderwijzen wordt door een veearts, die op de hoogte is van de ruitersport.

De lessen worden volledig gescheiden van de praktijklessen paardrijden. Sporadisch wordt er wel een bezoek gebracht aan de manege, wanneer de theorie kan gedemonstreerd worden op een drachtig, ziek of gestorven paard. Ook insputingen, vaccinaties en kunstmatige inseminaties worden ter plaatse getoond.

Omwille van de tewerkstelling en de beoogde eenheid in de Vlaamse en/of Belgische ruitersport, wordt er samengewerkt met alle mogelijke rijverenigingen, ruitersportopleidingen, ruitersportfederaties en beroepsunies, zoals bijvoorbeeld de Kempische regionale, de LRV, BLOSO, LCK, de beroepsunie voor manegehouders, de VLP, de KBRSF, het BOIC en de veeartsenorde.

Er wordt tevens zoveel mogelijk deelgenomen aan de organisatie van nationale en internationale dressuurproeven, jumping- en eventingwedstrijden.

TV LANDBOUW

NR.	PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN	TIMING
1	Er is geen specifiek vaklokaal nodig, omdat het documentatiemateriaal door de veearts zelf meegebracht wordt, op de manege aanwezig is of in het lokaal van hoefsmederij verblijft.	
2	De meeste theorie wordt uitgelegd aan de hand van foto's, röntgen en publicaties	
3	De theorie wordt meestal gebaseerd op of aangevuld met voorbeelden uit de praktijk. Bijv. - een paard sterft – mogelijkheid tot dissectie - gevraagde castratie	
4	Vaak brengt de veearts voor of na de les een bezoek aan de manege om samen met de leerlingen de theoretische beschouwingen aan de praktijk te toetsen.	
5	Wanneer de mogelijkheid zich voordoet, neemt de veearts enkele leerlingen mee naar de belangrijke nationale of internationale wedstrijden, waarbij zij de veterinaire commissies kunnen assisteren. Bijv. Eventing in Waregem: helpen bij dopingonderzoek.	
6	Behandelingen die door de veearts toegepast worden op paarden van de school, worden in functie van de theorie gedemonstreerd aan de betrokken leerlingen. Mogelijke behandelingen worden door de leerling zelf uitgevoerd, onder toezicht van de dierenarts.	
7	Soms vergezelt de leerling de veearts na de schooluren om op deze wijze in contact te komen met de praktijk. In het derde leerjaar van de derde graad is zelfs een stageperiode bij een dierenarts voorzien voor de leerlingen die dat wensen.	
8	Het gedeelte kennis wordt volledig geïntegreerd in de leerstofdelen ziekteleer en heelkunde.	

PV LANDBOUW

NR.	PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN	TIMING
1	<p>De leerlingen hebben een ruime kennis van de leerstof die in de vorige jaren gegeven werd: de basisopleiding.</p> <p>De hele wetenschap in verband met de theorie wordt omgezet in de praktijk.</p>	
2	<p>Elke nieuwe oefening wordt gedemonstreerd door de leraar op zijn eigen paard en/of paard van een leerling, zodat een correcte voorstelling en uitvoering mogelijk is.</p> <p>Een leerling kan tevens als voorbeeld gesteld worden om een oefening te demonstreren.</p>	
3	<p>De uitvoering wordt dan telkens besproken als volgt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe moet de oefening eruit zien? 2. Welke fouten en afwijkingen kunnen voorkomen worden? 3. Waardoor ontstaan ruitelijke fouten, die tot gevolg hebben dat een oefening mislukt of niet juist kan uitgevoerd worden? 	
4	<p>De leerlingen krijgen steeds de kans de problematiek bij het uitvoeren van de oefeningen te leren aanvoelen op een schoolpaard dat door de leraar geadviseerd wordt. Meestal betreft het hier oudere paarden die reeds een grote hoeveelheid technieken aangeleerd hebben, zodat het leerproces niet te zeer vertraagd wordt door een overdreven weerstand van het paard tegen de opgelegde oefening. Jonge paarden zijn minder geschikt om oefeningen aan te leren, wel om de technieken te leren uitvoeren met een beetje weerstand.</p>	
5	<p>De klas wordt ingedeeld in drie groepen, d.w.z. groep-A moet rijden terwijl de groepen-B en -C toekijken en door middel van een leergesprek betrokken worden bij het gebeuren. De groepen werken steeds volgens een beurtrol.</p> <p>De paarden moeten voor de oefeningen steeds opgewarmd worden. Na de oefening stapt de leerling met het paard tot het droog is. Voordat het paard in de stal gezet wordt, moet het steeds grondig geпоetst worden. Vermits men in groepen werkt, gaat hiervoor nooit lestijd verloren.</p>	
6	<p>Tijdens korte vakantieperioden en weekends, moeten de paarden verzorgd worden en beweging krijgen. Daarom bestaat er eveneens een beurtrol voor deze activiteiten.</p> <p>De leerlingen zijn echter nooit alleen en worden tijdens deze perioden steeds door één of meerdere leraars begeleid.</p>	
7	<p>Regelmatig wordt gebruik gemaakt van didactisch materiaal zoals videofilms. Men tracht zelfs de leerling inzicht te geven in zijn eigen mogelijkheden en vorderingen door zijn prestaties tijdens de rijlessen te filmen. Zo kan men zichzelf beoordelen.</p>	
8	<p>Bezoeken en deelname aan wedstrijden worden steeds aangeraden omdat ze eventuele faalangsten bij dressuur- en springproeven verminderen.</p>	
9	<p>Als leerlingen omwille van omstandigheden verplicht worden om met probleempaarden of in probleemsituaties te werken, moet er steeds ruimte zijn om individuele begeleiding te geven op het vereiste niveau.</p>	
10	<p>Ter voorbereiding op latere tewerkstelling worden de leerlingen ook ingeschakeld bij de begeleiding van therapeutisch paardrijden voor gehandicapten.</p>	

EVENTING

Deelname aan veelzijdigheidsproeven en grote veelzijdigheidsproeven (Eventing)

De eisen in verband met veelzijdigheidsproeven, beter gekend in Vlaanderen als eventing, mogen niet onderschat worden.

Paardengerei en zadel met alles erop en eraan moeten zorgvuldig onderhouden worden. Heel dikwijls gebeurt het dat zadeldogel of stijgbeugelriem een ruiter bij een cros in moeilijkheden brengt. Een stijgbeugelriem om de hals van het paard wordt ten zeerste aanbevolen, niet alleen als vervangriem, maar om bij diepspringen niet achter de beweging te blijven. Ook het gewicht van de ruiter (ca. 75 kg) speelt een belangrijke rol. Als zadel wordt een veelzijdigheidszadel aanbevolen, want men moet de drie deelproeven kunnen waarmaken. Een dressuurzadel is natuurlijk altijd goed, een echte renzadel dient vermeden als de ruiter er niet mee vertrouwd is. Wat de uitrusting betreft, mag men geen experimenten doen. Wat de tomen betreft: voor de dressuurproef, is de trens voorgeschreven. De ruiter moet zich bij keuze altijd naar het paard richten. Een gebitstang mag gebruikt worden als het paard eraan gewoon is geraakt. Voor terrein- en springproeven is de trend met rijhalster, eventueel een verbinding met glijdende ringmartingal de doelmatige toon. Enkel in uitzonderlijke gevallen mag men een scherp werkende toom gebruiken. Het is aan te bevelen dat men zich vroeg genoeg in verbinding stelt met de organisator om een goed onderkomen te vinden voor paard en ruiter. Men moet tijdig op de plaats zijn om alles rustig te kunnen regelen. Een fatsoenlijke stal voor het paard is belangrijk zodat het paard de nodige bewegingsvrijheid blijft behouden om zowel innerlijke als uiterlijke rust te kunnen bewaren. Ook voor de ruiter is een fatsoenlijk onderkomen nodig zodat hij in volle rust zich kan voorbereiden om over de volledige inzet en concentratie van zijn krachten te beschikken.

Men zou eigenlijk één tot twee dagen vooraf moeten aankomen voor de dressuurproef om het paard aan die nieuwe omgeving te laten gewennen. Dit geldt vooral voor het toernooiveld waar men van alle gelegenheden moet gebruik maken om het paard bij rustig werken alle ongewone indrukken in zich te laten opnemen. Men mag het paard in geen geval in laatste instantie onzeker maken. De ruiter kan dan verwachten dat het paard op een eerlijke wijze zich zal inzetten om de proef tot een goed einde te brengen.

Het paard moet bij de eerste proef voorgesteld worden aan de rechters en aan een veearts. De ruiter moet zijn paard zelf presenteren. Het paard moet dan prima gepoetst, getoiletteerd en verzorgd worden. Natuurlijk moet de ruiter correct gekleed zijn!

Als de ruiter met zijn paard aantreedt, moet hij een draf aan lange teugel van achter en van voren goed kunnen bekeken worden. De ruiter moet ervoor zorgen dat alles in orde is, zodat hij niet uitgesloten kan worden. Men moet geen lam paard voorstellen, dat zou naïef zijn, want het paard zou dan toch niet goedgekeurd worden.

De voorbereiding van de dressuurproef houdt in dat het paard zich één voelt met de ruiter en rustig is. In het algemeen wordt aanbevolen een langere, rustige arbeid te laten ontwikkelen door het paard met stappen aan de lange teugel in de omgeving van de vier hoeken van de dressuurwedstrijd. Bewegingen die vrij zijn van spanningen dienen uitgevoerd te worden.

Bij de dressuurproef is een zweep verboden en mag ook de stem niet gebruikt worden. Een correcte zit en een goede houding van het bovenlichaam zullen altijd hulpmiddelen zijn om een goede indruk te maken.

Het is natuurlijk verboden het terrein vooraf te gaan verkennen met het paard. Het terrein mag wel te voet samen met de trainer verkend worden. De afstand mag eventueel ook per fiets afgelegd worden. Men mag de hindernissen bekijken en uitmeten hoe men er best over kan. Door de zithouding moet de ruiter zich wapenen niet over kop te gaan: daarom moet de rug van het paard zoveel mogelijk ontlast worden. De ruiter moet ervan overtuigd zijn dat hij de proef tot een goed einde wil brengen en niet op te geven in moeilijke omstandigheden.

BEGELEID ZELFGESTUURD LEREN

1 Wat?

Met begeleid zelfgestuurd leren (BZL) bedoelen we het geleidelijk opbouwen van een competentie naar het einde van het secundair onderwijs, waarbij leerlingen meer en meer het leerproces zelf in handen gaan nemen. Zij zullen meer en meer zelfstandig beslissingen leren nemen in verband met leerdoelen, leeractiviteiten en zelfbeoordeling.

Dit houdt onder meer in dat:

- de opdrachten meer open worden;
- er meerdere antwoorden of oplossingen mogelijk zijn;
- de leerlingen zelf keuzes leren maken en die verantwoorden;
- de leerlingen zelf leren plannen;
- er feedback is op proces en product;
- er gereflecteerd wordt op leerproces en leerproduct.

De leraar is ook coach, begeleider.

De impact van de leerlingen op de inhoud, de volgorde, de tijd en de aanpak wordt groter.

2 Waarom?

Begeleid zelfgestuurd leren sluit aan bij enkele pijlers van ons PPGO, o.m.

- leerlingen zelfstandig leren denken over hun handelen en hierbij verantwoorde keuzes leren maken;
- leerlingen voorbereiden op levenslang leren;
- het aanleren van onderzoeksmethodes en van technieken om de verworven kennis adequaat te kunnen toepassen.

Vanaf het kleuteronderwijs worden werkvormen gebruikt die de zelfstandigheid van kinderen stimuleren, zoals het gedifferentieerd werken in groepen en het contractwerk.

Ook in het voortgezet onderwijs wordt meer en meer de nadruk gelegd op de zelfsturing van het leerproces in welke vorm dan ook.

Binnen de vakoverschrijdende eindtermen, meer bepaald “Leren leren”, vinden we aanknopingspunten als:

- keuzebekwaamheid;
- regulering van het leerproces;
- attitudes, leerhoudingen, opvattingen over leren.

In onze (informatie)maatschappij wint het opzoeken en beheren van kennis voortdurend aan belang.

3 Hoe te realiseren?

Het is belangrijk dat bij het werken aan de competentie de verschillende actoren hun rol opnemen:

- de leraar als coach, begeleider;
- de leerling gemotiveerd en aangesproken op zijn “leer”kracht;
- de school als stimulator van uitdagende en creatieve onderwijsleersituaties.

De eerste stappen in begeleid zelfgestuurd leren zullen afhangen van de doelgroep en van het moment in de leerlijn “Leren leren”, maar eerder dan begeleid zelfgestuurd leren op schoolniveau op te starten is “klein beginnen” aan te raden.

Vanaf het ogenblik dat de leraar zijn leerlingen op min of meer zelfstandige manier laat

- doelen voorop stellen;
- strategieën kiezen en ontwikkelen;
- oplossingen voorstellen en uitwerken;
- stappenplannen of tijdsplannen uitzetten;
- resultaten bespreken en beoordelen;
- reflecteren over contexten, over proces en product, over houdingen en handelingen;
- verantwoorde conclusies trekken;
- keuzes maken en die verantwoorden

is hij al met een of ander aspect van begeleid zelfgestuurd leren bezig.

INFORMATIE- EN COMMUNICATIETECHNOLOGIE

1 Wat?

Onder Informatie- en communicatietechnologie (ICT) verstaan we het geheel van computers, netwerken, internetverbindingen, software, simulatoren, etc. Telefoon, video, televisie en overhead worden in deze context niet expliciet meegenomen.

2 Waarom?

De recente toevloed van informatie maakt levenslang leren een noodzaak voor iedereen die bij wil blijven. Maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen wijzen op het belang van het verwerven van ICT. Enerzijds speelt het in op de vertrouwdheid met de beeldcultuur en de leefwereld van jongeren. Anderzijds moeten jongeren niet alleen in staat zijn om nieuwe media efficiënt te gebruiken, maar is ICT ook een hulpmiddel bij uitstek om de nieuwe onderwijsdoelen te realiseren. Het nastreven van die competentie veronderstelt onderwijsvernieuwing en aangepaste onderwijsleersituaties. Er wordt immers meer en meer belang gehecht aan probleemoplossend denken, het zelfstandig of in groep leren werken, het kunnen omgaan met enorme hoeveelheden aan informatie ...

In bepaalde gevallen maakt ICT deel uit van de vakinhoud en is ze gericht op actieve beheersing van bijvoorbeeld een softwarepakket binnen de lessen informatica. In de meeste andere vakken of bij het nastreven van vakoverschrijdende eindtermen vervult ICT een ondersteunende rol. Door de integratie van ICT kunnen leerlingen immers:

- het leerproces zelf in eigen handen nemen;
- zelfstandig en actief leren omgaan met les- en informatiemateriaal;
- op eigen tempo werken en een eigen parcours kiezen (differentiatie en individualisatie).

3 Hoe te realiseren?

In de eerste graad van het SO kunnen leerlingen adequaat of onder begeleiding elektronische informatiebronnen raadplegen. In de tweede en nog meer in de derde graad kunnen de leerlingen "spontaan" gegevens opzoeken, ordenen, selecteren en raadplegen uit diverse informatiebronnen en -kanalen met het oog op de te bereiken doelen.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om ICT te integreren in het leerproces.

Bepaalde programma's kunnen het inzicht verhogen d.m.v. visualisatie, grafische voorstellingen, simulatie, het opbouwen van schema's, stilstaande en bewegende beelden, demo ...

Sommige cd-roms bieden allerlei informatie interactief aan, echter niet op een lineaire manier. De leerling komt via bepaalde zoekopdrachten en verwerkingstaken zo tot zijn eigen "gestructureerde leerstof".

Databanken en het internet kunnen gebruikt worden om informatie op te zoeken. Wegens het grote aanbod aan informatie is het belangrijk dat de leerlingen op een efficiënte en een kritische wijze leren omgaan met deze informatie. Extra begeleiding in de vorm van studiewijzers of instructiekaarten is een must.

Om tot een kwaliteitsvol eindresultaat te komen, kunnen leerlingen de auteur (persoon, organisatie ...), de context, andere bronnen die de inhoud bevestigen en de onderzoeksmethode toevoegen. Dit zal het voor de leraar gemakkelijker maken om het resultaat en het leerproces te beoordelen.

De resultaten van individuele of groepsopdrachten kunnen gekoppeld worden aan een mondelinge presentatie. Het programma "Powerpoint" kan hier ondersteunend werken.

Men kan resultaten en/of informatie uitwisselen via e-mail, blackboard, chatten, nieuwsgroepen, discussiefora ... ICT maakt immers allerlei nieuwe vormen van directe en indirecte communicatie mogelijk. Dit is zeker een meerwaarde omdat ICT zo de mogelijkheid biedt om niet alleen interscolaire projecten op te zetten, maar ook om de communicatie tussen leraar en leerling (uitwisselen van cursusmateriaal, planningsdocumenten, toets- en examenvragen ...) en leraren onderling (uitwisseling lesmateriaal) te bevorderen.

Sommige programma's laten toe op graduele niveaus te werken. Ze geven de leerling de nodige feedback en remediëring gedurende het leerproces (= zelfreflectie en -evaluatie).

VAKOVERSCHRIJDENDE EINDTERMEN

1 Wat?

Vakoverschrijdende eindtermen (VOET) zijn minimumdoelstellingen, die -in tegenstelling tot de vakgebonden eindtermen - niet gekoppeld zijn aan een specifiek vak, maar door meerdere vakken of onderwijsprojecten worden nagestreefd.

De VOET worden volgens een aantal vakoverschrijdende thema's geordend: leren leren, sociale vaardigheden, opvoeden tot burgerzin, gezondheidseducatie, milieueducatie en muzisch-creatieve vorming.

De school heeft de maatschappelijke opdracht om de VOET volgens een eigen visie en stappenplan bij de leerlingen na te streven (inspanningsverplichting).

2 Waarom?

Het nastreven van VOET vertrekt vanuit een bredere opvatting van leren op school en beoogt een accentverschuiving van een eerder vakgerichte ordening naar meer totaliteitsonderwijs. Door het aanbieden van realistische, levensnabije en concreet toepasbare aanknopingspunten, worden leerlingen sterker gemotiveerd en wordt een betere basis voor permanent leren gelegd.

VOET vervullen een belangrijke rol bij het bereiken van een voldoende brede en harmonische vorming en behandelen waardevolle leerinhouden, die niet of onvoldoende in de vakken aan bod komen. Een belangrijk aspect is het realiseren van meer samenhang en evenwicht in het onderwijsaanbod. In dit opzicht stimuleren VOET scholen om als een organisatie samen te werken.

De VOET verstevigen de band tussen onderwijs en samenleving, omdat ze tegemoetkomen aan belangrijk geachte maatschappelijke verwachtingen en een antwoord proberen te formuleren op actuele maatschappelijke vragen.

3 Hoe te realiseren?

Het nastreven van VOET is een opdracht voor de hele school, maar individuele leraren kunnen op verschillende wijzen een bijdrage leveren om de VOET te realiseren. Enerzijds door binnen hun eigen vakken verbanden te leggen tussen de vakgebonden doelstellingen en de VOET, anderzijds door thematisch onderwijs (teamgericht benaderen van vakoverschrijdende thema's), door projectmatig werken (klas- of schoolprojecten, intra- en extra-muros), door bijdragen van externen (voordrachten, uitstappen).

Het is een opdracht van de school om via een planmatige en gediversifieerde aanpak de VOET na te streven. Ondersteuning kan gevonden worden in pedagogische studiedagen en nascholingsinitiatieven, in de vakgroepwerking, via voorbeelden van goede school- en klaspraktijk en binnen het aanbod van organisaties en educatieve instellingen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Stallen

In de paardenboxen bevinden zich de nodige voeder- en drinkbakken en het nodige strooisel.

Zadelkamers: met individuele bergruimte voor de leerlingen, zadeldragers en hoofdstelhouders.

Rijbaan: zowel buiten- als binnenpiste, rijbaanletters en spiegels.

Springmateriaal: staanders, balken, lepels, hindernisnummering en waterbak.

Veiligheid

Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex,
- ARAB,
- AREI,
- Vlarem.

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- de uitrusting en inrichting van de lokalen;
- de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Ze schrijven voor dat:

- duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
- alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
- de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

EVALUATIE

Algemene schikkingen i.v.m. evaluatie worden zijn vastgelegd door de Vlaamse Regering en te raadplegen onder: www.ond.vlaanderen.be/secundair/. Netgebonden schikkingen worden door de inrichtende macht van het Gemeenschapsonderwijs uitgevaardigd.

1. De evaluatie heeft een tweevoudig doel

De evaluatie dient aan de leerling informatie te geven over de mate waarin hij of zij er in geslaagd is om zowel de kennis als de vaardigheden te beheersen die mogen verwacht worden na het leerproces.

De evaluatie moet aan de leerkracht de feedback geven om vast te stellen of hij of zij de meest aangepaste methode hanteert om de gestelde doelen te bereiken.

Een evaluatie is meer dan een getal om een rapportcijfer te berekenen. Het is een werkinstrument waarbij permanent en wederzijds (leerling-leraar) besluiten dienen getrokken te worden over het leerproces.

In het kader van het Schoolreglement en het Schoolwerkplan is het aangewezen om ouders en leerlingen tijdig over de wijze van evalueren in te lichten.

2. Eigenschappen van een goede evaluatie

Door te evalueren wil men bij de leerlingen nagaan in hoeverre de doelstellingen die men met het leerproces wilde bereiken, bereikt zijn.

De evaluatie moet daarom volgende kenmerken bezitten. Ze moet valide, betrouwbaar en efficiënt zijn.

Validiteit: mate de toets of de eindproof overeenstemt met het gegeven onderwijs. Dit betekent o.a. dat er bij de evaluatie voldoende vragen rond al de behandelde leerinhouden moeten voorkomen.

Betrouwbaarheid: het uitschakelen van toevalsinvloeden en het aanwenden van objectieve meetmethoden.

Efficiëntie: de tijd nodig voor het voorbereiden en het afnemen van de toets moet in verhouding staan tot het bekomen van relevante informatie, liefst in een minimum van tijd.

Onvoldoende resultaten bij individuele leerlingen of bij gedeelten van de klasgroep, zullen de leraar ertoe aanzetten om remediërend in te grijpen. Indien nodig zal de leraar voor andere werkvormen en leermiddelen kiezen.

Een evaluatie kan een signaal geven om doelstellingen en /of leerinhouden bij te sturen.

Verder is de evaluatie een belangrijk gegeven bij de pedagogische begeleiding en bij de controle door de inspectie.

Voor de leerling is het van belang, om door de evaluatie te weten te komen, hoe zijn evolutie is binnen het leerproces. Een evaluatiecijfer voor dagelijks werk zal dus noodzakelijker wijze gesteund zijn op veelvuldige evaluatiemomenten en op zowel kennis, vaardigheden als attitudevorming.

3 Soorten evaluatie

3.1 Leraar - leraar (het evalueren van het onderwijsgebeuren)

Het is een systematisch onderzoek van het didactisch handelen zelf om na te gaan of de methode(s), de didactische werkvormen, de organisatie en de middelen de juiste zijn in functie van de aangetroffen beginsituatie en de te bereiken doelstellingen.

Dit onderzoek, ingebouwd in het leerproces, heeft verschillende aspecten:

- evaluatie van de beginsituatie die informatie geeft voor de planning (jaarvorderingsplan, maandplan);
- permanente controle van het onderwijsverloop met als gevolg een aanpassing van de oefenstof, de hulpmiddelen en de organisatie aan de zich voordoende situatie (bijsturing);
- evaluatie van de eindsituatie waarbij vastgesteld wordt of de beoogde resultaten bereikt werden.

3.2 Leraar - leerling (het evalueren van de leerling tijdens en na het leer- en vormingsproces)

We trachten zoveel mogelijk gegevens te verzamelen om een juiste beoordeling te kunnen vormen over de fysieke, psychomotorische, cognitieve en affectieve aspecten van de leerling.

Deze gegevens worden verzameld op drie manieren:

- door observatie;
- door individuele- en leergesprekken;
- door prestatieproeven.

In dit systeem van permanente evaluatie vormen deze gegevens, gespreid over een bepaalde periode, de componenten van een algemeen beeld van de leerling.

3.3 Leerling - leerling

Het is wenselijk dat de leerlingen zichzelf kunnen evalueren.

Door zelf ontdekken, eigen ervaring en foutenanalyse kan de leerling zichzelf evalueren, wat feedback veronderstelt en zelfcorrectie meebrengt.

4 Methodes

De middelen die we hanteren om te evalueren zijn:

- observatie,
- toets,
- gesprek.

BIBLIOGRAFIE

Pedagogisch-didactische naslagwerken

BLIECK, A. e.a., *Instrumentarium voor leerkrachten en schoolteams*, Vakoverschrijdende thema's in het SO: gezondheidsopvoeding, milieu-educatie en relationele vorming, Uitgeverij Garant, Leuven, 1995

BOEKAERTS, M., SIMONS, P., *Leren en instructie, Psychologie van de leerling en het leerproces*, Van Gorcum, Assen, 1995

TIELEMANS, J., *Psychodidactiek*, Uitg. Garant, Leuven, 1993, ISBN 90-5350-151-7

VANKAN, L., *Praktische didactiek voor omgevingsonderwijs*, Bussum, Dick Coutinho, 1995

Naslagwerken paardrijden

BERTELS, G., e.a., "Zoönosen - Ziekten en besmettingen die van dieren op mensen kunnen overgaan", gratis brochure, Provinciale Landbouwdienst, Herkenrodestraat 20, 3600 Genk

DE PAUW, E., *Praktijkboek voor Paardenliefhebbers*, Antwerpen

DE PAUW, E., *Handleiding voor paardrijden*, Heverlee

Deutsche Reiterliche Vereinigung, *Pferdehaltung*, Band 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Warendorf

EHBO-diskette "Eerstehulpflop", Rode Kruis, Brussel

F.N., *Richtlijnen fur Reiten und Fahren*, Band I, II, III, IV, V, Warendorf

F.N..R.S., *Verantwoord paardrijden*,

Groene reeks, *Paardenvoeding in de praktijk*, Zutphen

Hippo-Service, *Hippo Revue*, Brugge, www.hippo.be

KERSWELL, J., *Het complete boek over paarden*, REBO Production Nederland, ISBN 903660789.2

LA RIVIERE, VOORHOEVE *Gids voor de jonge ruiter*, 8 delen, Kampen, ISBN 903840627-633

LA RIVIERE, VOORHOEVE, *Eerste hulp voor paard en pony*, Kampen

VAN DE SOMPELE, D., *Paardrijden*, Heverlee

VAN DE SOMPELE, D., *De gevorderde ruiter*, Heverlee

Tijdschriften

Bit, Doetinchem, Nederland

Het Belgisch Warmbloedpaard, Leuven, België, www.bwp.be, info@lrv.be

Hippo Revue, Brugge, België, <http://www.hippo.be/>, hipporevue@hippo.be

Hoefslag, Best, Nederland, hoefslag@bcm.nl

Horse & Rider, Surrey, Groot-Brittannië

In den Strengen, Zeist, Nederland, <http://www.kwpm.nl/>

Cd-roms

Paardrijden: de Cursus (theorie en praktijk), Uitg. Mediamix

Paarden encyclopedie, Uitg. Denda Multimedia

Paarden Multimedia, Uitg. Bruna AW

Nuttige adressen

Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer, www.mina.be
Koning Albert II-laan 20, 1000 Brussel

Antigifcentrum (Tel. 070-245 245), www.poisoncentre.be/
p/a Militair Hospitaal Koningin Astrid, Bruynstraat 1, 1120 Brussel

Centrum voor Nascholing van het Gemeenschapsonderwijs
Dieleghemsesteenweg 24-26, 1090 Brussel/Jette

Commissariaat-generaal voor bevordering van de arbeid
Belliardstraat 51, 1040 Brussel

European Schoolnet Office, www.eun.org
Plejadenlaan 11, 1200 Brussel

Federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, www.meta.fgov.be
Belliardstraat 51, 1040 Brussel

Koninklijke Belgische Ruitersportfederatie, <http://www.equibel.be/>
Houba de Strooperlaan 156, 1020 Brussel

Landelijke Rijverenigingen, <http://www.lrv.be/>
Waversebaan 99, 3050 Oud-Heverlee

Vlaamse Liga Paardensport, <http://www.vlp.be/>
Klossestraat 64, 9052 Zwijnaarde

Vlaamse Milieumaatschappij, www.vmm.be
A. Van de Maelestraat 96, 9320 Erembodegem (Aalst)